

Gijsje van den Akker: Er moet wat anders (1987)

Geboren 1919, voormalig Wika (Werker in kerkelijke arbeid) en van 1975 tot 1980 directeur van Kerk en Wereld.

Sieth Delhaas

Kerk en Wereld, Geloven in macht, 1987

Jij en Mia de Vlieger hebben het belang van de feministische theologie voor de voortgaande vorming van vrouwen snel onderkend. Hoe heb je dat aangepakt?

Kerk en Wereld had juist een hele serie conflicten achter de rug. Er gebeurden best allerlei boeiende dingen, maar ik had het gevoel: hier moet maar eens een andere topper ingezaaid worden. Dat gevoel was verweven met wat door Brigalia Bam, secretaris van de sectie 'Men and Women' van de Wereldraad van Kerken in Genève was geïnspireerd, namelijk dat er een bundeling moest komen van Europese vrouwen. Deze zwarte Zuid-Afrikaanse heeft ook de conferentie in Berlijn over 'Sexisme in de jaren zeventig' georganiseerd.

Ik ben daar niet geweest, maar Mia de Vlieger, toen secretaris van de Centrale voor Vormingswerk/HVD, wel.

In Brussel, waar begin 1978 de Europese vrouwen bij elkaar kwamen, werd duidelijk hoe belangrijk zo'n Europees verband is.

Als de Wereldraad in het verleden in de verschillende werelddelen met vrouwen te maken kreeg dan was er wel een verband in Amerika, in Azië of in Afrika, maar Europa was hopeloos. Elk land in Europa stond op z'n best rechtstreeks met Genève in contact

Vlak na die bijeenkomst in Brussel ben ik als lid van het centraal comité van het Verband van Europese Vormingscentra in die Europese club van vrouwen binnen de Wereldraad van Kerken terecht gekomen.

Had je zelf hinder van sexisme waarom het in die tijd vooral ging?

Nee, dat had ik niet. Het woord sexisme was vrij vreemd. Je had er wel over gelezen en, oh ja, natuurlijk herken je dingen uit je omgeving en dan heeft het beestje ineens een naam gekregen.

Het streven van Brigalia Bam was vooral mensen te laten nadenken over sexisme. Ik vind dat ze daar behoorlijk in is geslaagd en dat haar dan ook alle eer toekomt.

Dat schokeffect van herkenning dat veel vrouwen in de jaren daarna is overkomen heb jij dus niet ervaren?

Achteraf kun je best dingen benoemen en natuurlijk is er een bewustwording op gang gekomen. Maar het feit, dat wat Jkvr. C.M. van Asch van Wijck in haar boekje, dat in 1950

uitkwam onder de titel ‘Tweezaam is de mens’ schreef, mij zo sterk is bijgebleven, zegt natuurlijk al veel.

Wij hadden, toen we het initiatief namen om met cursussen over feministische theologie te beginnen, op Kerk en Wereld al ontzettend veel vrouwenwerk gedaan.

Jullie noemden dat toen cursuswerk voor huisvrouwen. Die benaming is toch wel voorgoed voorbij!

Jazeker, toen lieten die vrouwen zich nog huisvrouwen noemen en de meesten waren dat ook. Samen met ledje Dales hebben we al die cursussen voor huisvrouwen opgezet en dat waren toch om de donder geen gezelligheidskursussen. Wij zijn daar mee begonnen voor vrouwen uit de sociale wijken in Rotterdam en uit Limburg. In het voorjaar kwamen ze met hele stoeten, uitgeput door de oorlog en aan het eind van hun latijn; opgebrand door al haar moeite om haar gezinnen weer op poten te zetten.

In zo’n week voor ‘vermoeide huisvrouwen’ pasten we een soort therapie toe. We moesten ze in een week weer bijspijkeren en die week bestond maar uit vijf dagen. In het begin knapten ze vaak de eerste dag al af, of werden ziek. De meesten waren ‘s morgens dan al om 4 uur opgestaan om de was te doen voordat ze van huis vertrokken. Ze konden vaak niet veel meer dan zitten.

Wij zijn door schade en schande wijs geworden en hebben met die ervaring ons systeem opgebouwd. Maandagochtend en -middag hielden we het redelijk rustig. Maar ‘s avonds hadden we een verschrikkelijk actief programma waarin ze van alles moesten doen. Ze gingen daarna werkelijk uitgeput naar bed. Wij waren als leiding heel streng. Wij hielden toezicht op de slaapzalen dat ze dan ook onmiddellijk gingen slapen. Meestal sliepen ze bewusteloos in. De volgende ochtend hadden we dan geen zieken. We hielden dat actieve programma met allerlei doe-dingen en gesprekken over de kinderen vol tot woensdagmiddag. We hadden één meisje voor de huishouding en wij liepen ons ook lens om het hun naar de zin te maken.

Aan het eind van de woensdagmiddag sloeg dat langzaam om. Dan begonnen wij met: ‘oh, oh, wat zijn we toch moe’. Dan werd de bijdrage in het huiselijk gebeuren langzaam omgedraaid en namen de huisvrouwen ook weer taken waar. Wij brachten dan geleidelijk ook de gesprekken weer in de richting van opvoedingszaken en haar mannen en het eindigde er meestal in dat ze donderdags weer gingen verlangen om naar huis te gaan.

We zijn toen ook begonnen om maatschappelijk werksters te trainen. Maar wat je in die jaren voorafgaande aan 1975 vooral had waren toch vooral kadertrainingen van bijvoorbeeld plattelandsvrouwen, HVD-vrouwen en het kader van andere vrouwenorganisaties. Dat ging toen in menigten.

Het fenomeen, dat je na *Brussel* kreeg was dat je er aan toe kwam om datgene te benoemen wat er met vrouwen zelf aan de hand is. En dan ga je vrouwen trainen vanuit die herkenning. Door die stimulans die je vanuit de Wereldraad kreeg, zei je: het is de moeite waard om daarover na te denken, want er zit structureel iets fout met vrouwen.

Vandaaruit is ook veel meer het zogenaamde *open vrouwenwerk* gegroeid.

Er ontstond – buiten de grote vrouwenorganisaties om – een netwerk van vrouwen die zich met geloofsvragen wilden bezig houden.

Ik vind het tweesporenbeleid naar de achterban ontzettend belangrijk. Daar heb ik in die Europese club ook hard voor gevochten. Aan de ene kant de georganiseerde vrouwen. In andere landen bereik je die via de kerk. In ons land meer via de vrouwenorganisaties. Buiten Europa is de voornaamste lijn naar de vrouwen via de kerkelijke organisaties en de officiële kerken.

Ik heb me er sterk voor gemaakt, dat er ook in besturen en commissies van het Europees verband plaatsen zouden komen voor niet-gebonden vrouwen; wat wij noemen vanuit het *open vrouwenwerk*. Die vrouwen zien elkaar wel eens, maar ze hebben geen formele binding. Dat is het andere spoor.

De grap is, dat we hier in Nederland voor het omgekeerde moeten vechten, namelijk dat de georganiseerde vrouwen er ook bij horen.

In vrouwenland moet je volgens mij er voor zorgen, dat je communicatie houdt met beide groepen, dus zowel met het open vrouwenwerk als met de organisatie-gebonden vrouwen. Dat is ook de reden waarom ik er in de eerste plaats Mia de Vlieger heb bijgehaald. Wat er nu bestaat aan vrouw-en-geloofwerk/feministische theologie en wat er tijdens het symposium in augustus 1987 wordt herdacht, wortelt in de vroegere cursussen van de vrouwenorganisaties.